

Life story inquiry

Yaşam öyküsü araştırması

Sefa Bulut¹

Abstract

The purpose of this study was to introduce to reader the life story research, one of the qualitative methods. Life history inquiry has been explained step by step so that the reader was given the opportunity to follow and conduct their own interviews. The description of this research was made, historical progress was explained and the purpose for this type of research was explained. Then, the application of this method in psychology, counseling, education, sociology and anthropology was examined. In addition, advantages, benefits, difficulties and limitations of life history were also reviewed by addressing different authors' concerns. Finally, a pure qualitative method offered by Dollard (1935) and a semi-structured interviews by McAdams (1995) was introduced to the reader.

Keywords: Qualitative Methods in Psychology, Life History Research, Psychbiyografi, Psychohistory, Life Inquiry Research

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan *yaşam öyküsü araştırması* (life history inquiry) tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu yöntem hakkındaki tüm süreç basamak basamak anlatılmıştır. Böylece okuyucuların kendilerinin de bu tür bir görüşme yapmalarına fırsat verilmiştir. Önce yaşam öyküsü araştırmasının nitel araştırma yöntemi içerisindeki yerine değinilmiş, değişik otoritelere göre tanımlamalar yapılmış, sonra bu yöntemin tarihsel süreçteki gelişimine bakılmıştır. Yaşam öyküsü araştırmasının psikoloji, psikolojik danışmanlık, eğitim, sosyoloji ve antropoloji bilimlerinde nasıl ve ne amaçla kullanıldığı incelenmiştir. Böyle bir araştırmanın ne amaçla yapıldığı, araştırmaya nasıl başlandığı, nasıl devam edildiği gibi araştırma süreci ve metodu hakkında geniş bilgiler sunulmuştur. Bu yönteminin avantajları, sınırlılıkları, zorlukları ve karşılaşılabilecek etik sorunlara değinilmiştir. Son olarak ta Dollard (1935) tarafından önerilen yapılandırılmamış tam bir nitel yöntem ve daha sonar da McAdams (1995) tarafından formüle edilen yarı yapılandırılmış görüşme yöntemleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojide Nitel Araştırma, Yaşam Öyküsü Araştırması, Psikobiyografi, Psikotarih

¹Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, sefabulut22@hotmail.com

Giriş

Dilimizde bilimsel araştırmalar nitel ve nicel diye adlandırılmaktadır. Aynı ayrım İngilizce’de de vardır. Şöyle ki, nicel (quantitative), genellikle sayılara, istatistiklere dayanan araştırmaları tanımlar ve bundan “research” diye bahsedilir. Nitel (qualitative) ise bireylerin kendi sübjektif bakış açılarını, içsel yaşantılarını kendi bakış açılarından incelemeyi hedefleyen araştırmalardır. Ayrıca bu tür araştırmaların sübjektive ve göreceli taraflarını vurgulamak içinde “inquiry” sözcüğü kullanılır.

Bu yazıda nitel (qualitative) araştırma yöntemlerinden birisi olan ve son zamanlarda çok popüler olan Yaşam Öyküsü Araştırması (Y.Ö.A.) (Life Story Inquiry)’nın okuyucuya tanıtılması amaçlanmaktadır.

Y.Ö.A. nitel araştırma yöntemleri olan; hikâye etme (narrative), bütüncül (heuristic), yorumlayıcı (interpretive) ve sözel tarih (oral history) olan yaklaşımlardan birisidir. Psikoloji, eğitim, sosyoloji ve antropoloji bilimleri içerisinde oldukça eski ve tanınmış bir yeri vardır

Literatür incelendiğinde Yaşam Öyküsü Araştırması (Life Story Inquiry) ve Yaşam Tarihi Araştırması (Life History Research) kavramlarının birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Fakat Goodson (1995) yaşam hakkında hikâyesini anlattığımız yaşam öyküsü (life story) ve tarihsel, toplumsal, kültürel bağlamda var olan yaşam tarihi (life history) arasında ayrım yapmaktadır.

Ayrıca bunlara ek olarak bu iki kavram ve yöntemin birleştirildiği, Psikobiyografi (Psychobiography) ya da Psikotarih (Psychohistory) denilen yeni bir araştırma metodu ortaya çıkmıştır. Aslında temel olarak, bireyin yaşantısına ışık tutan olaylar bireyden ve çevredeki diğer kaynaklardan elde edilen bilgilerle ve dokümanlarla tarihsel bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Biyografi yöntemi tarihte, edebiyatta; tarihsel, edebi olayları ve akımları ve kişilikleri araştırmada kullanılan bir yaklaşımdır. Öyle ki, edebiyat ve psikoloji için yazılan biyografilerde bireysel öyküler ağırlık kazanırken, tarihsel biyografilerde o devrin tarihsel, toplumsal ve devrimsel olayları vurgulanmaktadır.

Tanımı

Dollard’a (1935) göre yaşam öyküsü “... bir insanın gelişimini kültürel bağlam içinde inceleyen ve bundan teorisel bir durum, sonuç çıkarmayı amaçlayan özel çalışmalar.” McAdams ise (1985) yaşam öyküsünü, insanın geçmişini anlamasında kullanılabilecek bir otobiyografi projesi olarak görmektedir. Etherington (2006) ise yaşam öyküsünü “Belli bir amaç için, belli bir araştırmacı ya da dinleyiciye bir katılımcının kendi hikâyesinin belli bir bölümünü yeniden anlatarak (re-construction); anlatanın ve dinleyenin bu hikâyenin nasıl anlatıldığı, hangi hikâyenin anlatıldığı, hikâyenin nasıl temsil edildiği ve nasıl yorumlandığı konusunda sorumluluk sahibi olduğu bir yöntem” olarak tanımlamaktadır. Frank ve Vanderburgh (1986) ise Y.Ö.A.’sını ‘araştırmacı ve

katılımcı arasındaki kişisel bir işbirliği ve saygı duyulması gereken, katılımcının hikâyesini sunarak, anlatarak topluma verdiği bir hediye' olarak tanımlamaktadır.

Geniş anlamıyla, Y.Ö.A amacı, bireyin şu andaki yaşantısını etkileyen kişisel, kurumsal ve sosyal etkileriyle bireyi incelemektir (Cole, 1994). Y.Ö.A. farklı nedenlerden dolayı kullanılmaktadır, en belirgin amaç, marjinal ya da herkesin göremediği yaşantıları olan bireylerin (race, class, gender) öznel yaşantılarına ulaşmak, keşfetmek, kutlamak ve açıklamaktır (Maggs, 1985). Bu bağlamda bu yöntem kadınları, etnik ve sosyal azınlıkları, baskı ve yıldırıma uğrayanları (oppressed, double-oppressed), eşcinselleri, yaşlıları, çok özel bir meslek icra edenleri, özürllüleri vs. onların yaşamını ve yaşam olaylarını anlamamızda bize bizzat kendilerinin sunduğu derin ve ilk elden (first-hand) bilgileri içerir. Plummer (2001) Y.Ö.A.'nın kullanılabilceği 3 insan karakteri belirlemiştir. Bunlar “marjinalleştirilmiş insanlar”, “büyük adamlar” ve “sıradan insanlar”dır.

Goodson (1995) “yaşanmış bir yaşam”(a life as lived), “tecrübe edinilmiş bir yaşam” (a life as experienced) ve “anlatılmış bir yaşam”ı (a life as told) birbirinden ayırmıştır. Birincisi gerçekte yaşanan ve olan yaşantı, ikincisi duyguları, hatıraları, arzuları, düşüncelerini bilen insanın yaşantısı, üçüncüsü ise kişinin bağlamdan, dinleyiciden ve sosyal ortamdan etkilenen hikâyesidir.

Tarihi

Tarihsel gelişimine baktığımızda, yaşam öyküsü geleneğinin psikanalizin ilk dönemleri ile başladığı görülmektedir. Freud 1910'lu yıllarda yeni bir tedavi yöntemi olarak katarsisi önermiştir. Bu yöntemle bireyler en gizli ve müphem duygu ve fantezilerini en serbest şekilde ifade ederek rahatlama imkânı buluyorlardı. Freud'u takip eden yıllarda Adler, Jung ve diğer psikologlar kendine özgü bireyi tanıma teknikleri geliştirdiler. Fakat tüm bu yeni teorilerde bir takım değişiklikler yapılmasına rağmen, bireyin “yaşam öyküsü” yine bu teorilerin bel kemiği olarak kaldı.

İlk yaşam öyküsü biyografileri, antropologlar tarafından yapılan ve Amerikan Kızılderili Şeflerinin (liderlerinin) hayat hikâyelerini ele alan araştırmalardır. Daha sonraları 1920'lerde ve 1930'lerde yaşam öyküsü antropologlar arasında çok popüler oldu ve pek çok biyografi yazıldı. O zamandan sonra yaşam öyküsü araştırmaları çoğunlukla sosyologlar ve edebiyatçılar tarafından kullanılmıştır.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında “sıradan insanların yaşamı”nın (ordinary lives) araştırılmasında yaşam öykülerinin kullanılması insan ve sosyal bilimlerde giderek artmıştır. Bu popülerite özellikle nitel araştırmalarla ünlü Şikago Ekolu “Chicago School” ile başlamıştır. Thomas ve Znaniecki'nin 1918-1921 yıllarındaki klasik sayılan Polonyalı göçmen çiftçilerle yapılan araştırmayla sosyal bilimlerde araştırma püre-pozitivist yönelimden daha insancıl ve sübjektif bir yöntem olan nitel araştırmalara kaymıştır (Hargreavens, 2008). Yaşam öyküleri, somut olmaları,

detaylı bilgiler içermeleri, yaşam olayları arasındaki bağlantıları bulmaları ve bireylerin yaşadıkları olayları yorumlama şansı vermelerinden dolayı sosyolojik araştırmalar için kullanışlıdır (Fisher, 1983).

Fakat daha sonraları sosyal bilimlerde yaşam öyküsü veri toplama yöntemi olarak popülaritesini kaybetti ve pek kullanılmadı (Godsoon & Walker, 1990). Bunun en büyük nedeni ise, giderek taraftar toplayan istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin sosyologlar ve psikologlar arasında daha çok kabul görmesidir.

Yaşam öyküsü konusundaki ilk ciddi çalışmalar Dollard (1935) tarafından başlatılmıştır ve bu konudaki ilk kapsamlı kitabı da o yazmıştır. Daha sonraları 1970'lerde yaşam öyküsü araştırması tekrar kullanılmaya başlandı ve yaşam öyküsü pek çok disiplinde kullanılan disiplinler arası bir yaklaşım oldu. Öyle ki; sosyoloji, psikoloji, antropoloji, psikiatri ve eğitim bilimlerinin öğretilmesinde ve bu alanların araştırılmasında kullanılmaktadır. Yine Hammersley ve Atkinson (1995) yaşam öyküsü araştırmasını etnograflar tarafından kullanılan en önemli araştırma yöntemi olarak saymıştır. Son yıllarda da psikologlar tarafından kimlik gelişimi araştırmalarında kullanılmıştır (Thone ve Num, 2007).

Yaşam öyküsü araştırmaları, özellikle de son yıllarda, İngiltere'de eğitim araştırmalarında kullanılmıştır. Bu yöntemle öğretmenlerin yaşamları, kariyerleri, öğretim teknikleri ve program geliştirmeleri hakkındaki tutumları, davranışları ve duygularını anlamak amacıyla kullanılmıştır (Goodson, 1997). Godsoon (1988) öğrenme sürecinde ne öğretmenin nede öğrencinin pasif alıcılar olmadığını vurgulamaktadır. Bu nedenle yaşam öyküsü araştırmaları okulu, okul yaşantısını ve eğitim ortamını araştırmada kullanılmalıdır. Bundan dolayı bir öğretmenin biyografisi ve yaşam öyküsü onun öğretme felsefesini anlamada önem kazanmaktadır. Yine Godsoon'a göre eğitimde kullanıldığı şekliyle yaşam öyküsü araştırmaları şu temel boyutları kapsamalıdır; 1) Öğretmenin önceki mesleki ve hayat tecrübesi(leri), 2) Öğretmenin okul dışındaki yaşantısı, gizli kimliği, ait olduğu kültürler ve alt kültürler, 3) Öğretmenin kariyer safhaları ve 4) Özel bir zaman ve bağlam içerisinde yaşam öyküsünün araştırılması.

Y.Ö.A.'nın Avantajları

Kakuru ve Paradza (2007) alan yazını taramış ve Y.Ö.A.'sının bazı avantajlarından bahsetmişlerdir. Bunlar; katılımcıların daha insancıl algılanması (humanising), desteklenmesi (empowering), katılımcılara kendi hikâyelerini kendi kelimeleriyle söyleme fırsatı vermesi, içinde yaşanılan kültür ve tarihin anlaşılması ve katılımcının daha iyi tanınmasıdır. Yine bu metodla katılımcıdan daha derinlemesine bilgi alınmakta, katılımcının hikâyesi farklı bakış açılarından görülmekte, farklı gerçekler, anlamlar ortaya çıkmaktadır. Yine katılımcıların hikâyelerini

anlatmalarından doğan bir rahatlama, iyileşme yani katarsis vardır. Y.Ö.A. hem katılımcıya hem de araştırmacıya özgürlük ve esneklik tanımaktadır.

Yaşam öyküleri bireylerin yaşantılarını çok farklı açılardan görmemize yardım eder. Y.Ö.A baskı altında kalan (opressed ya da double-opressed) grupların (eşcinsel, kadın, özürlü, boşanmış) kendileri hakkında daha derin düşünerek, kendileri hakkındaki mitleri, bastırılmış kültürü anlayabilmelerini sağlayarak güç kazanmalarını ve gelecekte karşılına çıkabilecek olumsuzlukları daha rahat göğüslemelerine yardım eder (Yang, 2008). Bu yönüyle Y.Ö.A.'sı katılımcıların hikâyelerini anlatarak, kendi hikâyelerine sahip çıktıkları ve kendi yaşantıları üzerinde kontrol sağladıkları ve böylece kendilerine farklı bakış açılarından bakmalarına ve kendilerini daha güçlü algılamalarına yardım etmektedir (Atkinson, 2004).

Y.Ö.A. içeriden birisinin (insider voice) yaşamını derinlemesine (in-depth) anlatmasını sağlar. Nicel araştırma yöntemlerinde, anket ve focus (odak) gruplarında elde edemeyeceğimiz öznel (unique) bilgiler sunar (Kakuru ve Paradza, 2007).

Yine benzer şekilde Y.Ö.A.'sının olası yararlarını Atkinson (1998, s.25–26) şöyle sıralamıştır. Katılımcıların: 1) Kişisel duygu ve deneyimlerinin daha da netleşmesi ve yaşantısına daha fazla anlam katması. 2) Kendisi hakkında bilgisinin artması, kendine olan inancı ve kendine olan saygısının artması. 3) Çok değer verilen yaşantıların ve iç görülerin başkaları ile paylaşılması. 4) Hikâyesini başkaları ile paylaşarak haz, doyum ve iç huzur kazanması 5) Hikâyesini anlatması, onun içinde yaşadığı sıkıntı ve kederini boşaltmasına ve onun iyileşme sürecine katkıda bulunması. 6) Paylaşımları etrafında çevre edinmesine yardım eder, bu da onun aslında çevresindekilerle aslında zannettiğinden daha fazla ortak yanları olduğunu fark eder. 7) Y.Ö'leri başkalarının bireyin hikâyesini daha açık ve farklı açılardan görmesine yardım eder. 8) Başkalarının bireyi daha önce hiç fark etmedikleri ve tanımadıkları şekilde tanınmasına yardım eder. 9) Hikâyeyi anlamak, hikâyemizi nasıl anlatmak istememize ve nasıl sonlandıracağımıza ya da iyi bir şekilde sonlandırabilmeye olanak sağlar ve 10) Bireyin geçmişi ve şimdiki yaşantısını anlaması, gelecek yaşantısını ve amaçları hakkında daha açık bir bakış açısı kazanmasına yardım eder.

Y. Ö. A.'nın Problem ve Sınırlılıkları

Bununla beraber araştırmacılar Y.Ö.A.'nda bazı zorluklar ve sınırlılıklar belirlemişlerdir. Kişisel bir yatırım ve özel yaşama müdahaleci bir araştırma yöntemi olarak Y.Ö.A.'da gizlilik, gönüllülük ve izin alma gibi etik sorunlar diğer araştırmalarda olduğundan daha fazla önem kazanmaktadır (Cole, 1994).

Sorun olarak algılanacak durumlardan birisi de araştırmacı ve katılımcı arasındaki güç dengesizliğidir. Araştırmacı soruları önceden hazırlar ve sorar. Buna karşın katılımcıdan yaşamının

en müphem, travmatik ya da sansasyonel yanlarını anlatması beklenir. Bu durum bir güç dengesizliği olarak algılanır.

Güvenirlilik (reliability), elde edilen bilgilerin tekrardan başka kişi ya da kaynaklardan doğrulanması gerekebilir buna nitel araştırmada üçleme (üçüncü bir kaynağa yada daha başka bir kaynağa başvurma (triangulation) denir. Başvurulan diğer kaynaklar da her zaman doğru ve tutarlı bilgiler sunmayabilirler.

Yine araştırmacı ve katılımcının yaşı, cinsiyeti, eğitimi, etnik ve dinsel kökenleri bir önyargı ya da farkında olunmayan bilinç dışı bir direnç oluşturabilir. Araştırmacılar, tüm bu öznel durumların araştırmayı ve katılımcıyı nasıl etkileyebileceğinin farkında olmaları gerekir.

Godsoon ve Walker (1990) yaşam öyküsü ile ilgili bazı problemleri dile getirmişlerdir. Bu yazarlara göre, eğitim bilimciler ve diğer sosyal bilimciler araştırmalarında objective olmak için çok aşırı çaba sarf etmektedirler. Bu da araştırmacı ve araştırılan arasında çok yakın ve çok kişisel olmayan (impersonal) bir ilişki doğurmaktadır. Bu yaklaşım sonuçta etik problemleri ve bununla birlikte katılımcıların (nitel araştırmalarda denek ya da subject yerine katılımcı kelimesi kullanılmaktadır) yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Gerçek yaşam öyküsü araştırmaları araştırmacı ve “araştırılan” a eşit roller, hareketler ve pozisyonlar veren güvenli bir atmosfer sağlar. Araştırılana konuya girmesi ve nereden başlaması ve nasıl ilerlemesi konusunda vurguda ve yönlendirmede bulunmaz. Bunları başka insanların anlaşılmasında temel unsur olarak görür. Yaşam öyküsü araştırmacıları “şimdi ve burada” ki halleriyle geriye dönüp bakma ve bunlar üstüne yansıtma ve yorumlar yapma fırsatını vermektedir. Yaşam öyküsünün en güçlü yanlarından birisi, herhangi spesifik bir kültür ve durum içinden ve onu direkt olarak yaşayan birisinden aktarmasıdır. Burada, olayı direkt olarak yaşayan insanlar olmasa (insider) bu bilgiler diğer insanlara hiç ulaşmayacaktır. Godsoon ve Walker (1990) “şarkıyı söyleyen insanlar şarkıdan daha önemlidir” ve “şarkıcının hayatını bilmeden, şarkıyı anlamamanın başka yolu yoktur” diyerek hikâyeyi ilk elden yaşayan insanların yaşam öykülerinin ve “yaşanmış tecrübelerinin” (lived experiences) diğer detaylı bilgilerden daha değerli olduğunu vurgulamaktadır.

Bundan dolayı, yaşam öyküsü araştırmaları biyografisel ve otobiyografisel materyalleri içermenin yanında, not karnelerini, yıllıkları, fotoğraf albümlerini, hatıra eşyalarını ve özgeçmiş yazılarını ve kişi hakkındaki haberleri de içerebilir. Y.Ö.A.’da tek bir metod yoktur, aksine seçilen metodlar araştırmacının amacıyla bağlantılıdır. Burada kullanılacak tek bir anket ya da soru protokolü yoktur. Katılımcıyı tanıyan kişilerle görüşmeler, bireysel dokümanlar, günlükler, mektuplar, o döneme ait resmi kayıtlar ve gazeteler araştırmada bilgi toplama aracı olarak kullanılabilir. Ya da bu yardımcı methodlar Y.Ö. ile beraber kullanılarak anlatılanların kronolojik ve

mantıksal tutarlılığı ölçülebilir (Hargreavens, 2008). Böylece güvenlik ve güvenilirlik (reliability) sorunu da ortadan kalkar.

Y.Ö.A metodu herhangi bir gruptaki bireylerin öznel deneyimlerini (subjective experience) anlamak için kullanılır. Hikâyenin yaşayan kişi tarafından anlatılması, sadece olay hakkında nesnel bilgiler edinilmesini sağlamaz, aynı zamanda yaşanan bu olayların birey için öznel olarak ne anlama geldiğini de anlamamıza yardım eder. Bu da araştırmacıların farklı yaşam hikâyelerini karşılaştırmalarına ve o grup içindeki insanların yaşantılarında ortak temalar belirlemelerine yardım eder (Devault, Milcent, Ovellet, Lavrin, Javran ve Lacharite, 2008).

Yaşam öyküsü araştırmacıları bir bireyin geçmişi, şu andaki yaşantısı ve gelecek beklentilerine odaklaşabildiği gibi, herhangi spesifik bir olay ya da zaman dilimini de hedef alabilmektedir. Yaşam boyu (lifespan) bireyin gelişimini inceleyen psikologlar genellikle bireyin geçmiş, şimdiki ve gelecekteki gelişimi şeklinde takvimsel bir yaklaşım izlerken, eğitim araştırmacıları herhangi bir olay ya da belli bir zaman dilimindeki olgu ve olayları araştırırlar (Örneğin, MEB'nin kredili sisteme geçmesi ve yapılandırıcı yaklaşıma geçmesi gibi.) Yaşam öyküsü bireylerin yaşam boyu gelişimini incelemek için kullanıldığında çok geniş kapsamlı ve boylamsal bir yaklaşım gerektirir. Bundan dolayı da bir kişi ya da olay hakkında birden fazla görüşme gerektirebilir. Sosyal bilimciler insanların hayatlarında nasıl anlam çıkardıklarını (finding meaning), anlam bulduklarını (make sense) ve yaşantılarını ve anılarını nasıl yapılandırdıklarını (construct) ve nasıl yeniden yapılandırdıklarını (reconstuct) anlamak ve araştırmak için YÖA kullanırlar.

Nitel araştırmada sorulan en temel sorulardan birisi “Araştırılmanız sizin için ne anlama geliyor?” (What does it mean to be researched) dır (Cole, 1994). Y.Ö. araştırmasında sorulan sorular, kişisel, özel yaşama girici ya da tatsız hatıraların canlanmasına neden olabilecek türden sorulardır. Burada araştırmacının amacı özel yaşamı ihlal ya da tatsız olayları hatırlatarak zevk almak değil, aksine daha fazla ve derinlemesine bilgi almaktır. Bu bağlamda bireylerin Y.Ö.leri tarihsel, politik, sosyal, kurumsal ve kişisel şartlardan etkilenmektedir.

Genel olarak araştırma “Herhangi bir zaman ve yerde, herhangi bir birey olmanın anlamı nedir” sorusunu araştıran fenomenolojik bir soru ile başlar. Örnek araştırma konuları arasında “Yalnız olmak nasıl bir şey...?”, “Biz kimiz?”, “Ben kimim?” ve “Nasıl bir insan oldum?” gibi konular sayılabilir. Bununla birlikte kimlik (identity), varoluş (existence), herhangi bir işi yapma (practice) gibi insan doğasını ilgilendiren konuları da farklı bakış açılarından inceleyebilir (Harrist, Carlozzi, De Los Santos ve Bulut, 2000).

Kendimizi ve dünyadaki yerimizi nasıl anladığımız ve algıladığımız durumlarda da yaşam öykülerinin önemli bir yeri vardır. Bu açıdan yaşam öykülerimiz kimliğimizin özünü oluşturmaktadır (Giddens, 1991). Kimlik ne doğuştan getirdiğimiz ne de toplum tarafından belirlenen bir şeydir.

Yaşam süreci içinde kendimizi anladığımız, anlamlandırdığımız ve yapılandırdığımız dinamik bir süreçtir. İnsanlar yaşam öykülerini söylerken aynı zamanda onu teyit ederler, değişiklik yaparlar ya da yeniden yapılandırılır. Bu bakış açısından kimliğin sosyal yapılandırılması, çoklu, değişken ve zıtlıklar içeren bir durum olarak görülmelidir (Norquay, 1990). Yine Wenger (1998)'de kim olduğumuzu içinde bulunduğumuz etkinlikler ve kurumlar içerisinde pazarlık ederek tanımladığımızı belirtmiştir. Öyle görülüyor ki “kimlik” sosyal ve kültürel bağlam içerisinde yapılandırılmaktadır ve yeni deneyimlerle yeniden yapılandırılmaktadır. Birey içinde yaşadığı kültür içerisinde kendisine bir yer edinerek “inclusion” ve aynı zamanda da ait olduğu tüm gruplardan bağımsızlık “independence” kazanarak ve çoğunlukla da bu ikisini bir arada gerçekleştirerek yaşamını sürdürmektedir (Carlozzi, Harrist, Bulut ve De Los Santos, 2000).

Y. Ö. A. Nasıl Yapılır?

Y.Ö.A.'sında başlangıcında görüşmenin nasıl bir tonda ilerleyeceği belirlenir. Amaç katılımcı da ilgi ve işbirliği uyandırarak profesyonel bir ilişki geliştirmektir. Araştırmanın şartları katılımcı ile konuşulmalı, pazarlık yapılmalı ve bunlar üzerinde, derinlemesine görüşmeye başlamadan önce anlaşma sağlanmalıdır (Cole, 1991).

Y.Ö.A.'ları genellikle bir ya da iki saat süren bir dizi yüz yüze derinlemesine görüşmeden (röportajdan) oluşmaktadır. İki den fazla görüşmede olabilir ya da belli aralıklarla tekrar tekrar yapılabilir. Birden fazla oturumda yapılan görüşmeler, katılımcı hakkında daha fazla bilgi sağladığı ve o zamana kadar da güvenli bir ilişki kurulduğu için ve katılımcıyı kendi ortamında izleme fırsatı verdiği için daha zengin bilgiler sağlamaktadır (Kakuru ve Paradza, 2007).

Serbest bir sohbet havasında bireyin yaşantısı hakkında daha fazla bilgi toplamak için açık uçlu sorular sorulur ve kişinin hatıraları alınırken, anlatan kişi aynı zamanda kendi hayatını, anılarını, geçmiş yaşantısını yeniden yapılandırır. Görüşme bittikten sonra bile, katılımcı bu sorular üzerinde düşünmekte ve geçmişini yeniden gözden geçirerek yapılandırmaktadır (Cole, 1991). Y.Ö.A.ları püre nitel araştırma olarak görünmelerine karşın, burada da anketler, focus grupları, tartışma grupları, gözlemler ve özel dokümanların incelenmesiyle elde edilen bilgiler kullanılabilir (Kakuru ve Paradza, 2007). Hatta bu iki yöntemden elde edilen bilgilerin birlikte kullanılması en ideal olanıdır.

Y.Ö.A. bireyin yaşantılarındaki dönemlerin yeniden açılması, tekrardan gözden geçirilmesi ve yeniden anlatılmasıdır. Katılımcılar yaşam öykülerini anlatırken, rahatlama, itiraf (relief, revelation), kafa karışıklığı, üzüntü ve mutluluk hissedebilirler. Yine bu süreçte; yeni farkındalıklar, yeni sorunlar, yeni ikilemler (dilemma), zıtlıklar ve çözümlenmemiş sorunlar gündeme gelebilmektedir. Fakat bu süreçte anlatılanlar hoş olmayan olaylar bile olsa katılımcı geçmiş olayları hatırlaması için cesaretlendirilir ve gerektiğinde bunlarla yüzleştirilirler. Yine bununla beraber

araştırmacı, araştırmanın başlangıcında olası sonuçları ve tahmin edilemeyen zorlukları göz önüne almalıdır (Cole, 1991, s. 193).

Yine araştırılan konunun doğasından dolayı; örneğin “aile içi şiddetten kaçan kadın”, “kadınların menopozdaki cinselliği”, “ HIV pozitif birisi” gibi duyarlı konularda psikolojik riskler daha başlangıçta bellidir ve araştırmacı özel bir itina ile gerekli desteği sağlar. Belki de yapılabilecek en iyi şey, araştırmacının başlangıçta katılımcılara yeterince bilgi sağlaması ve onları bu sürece hazırlamasıdır. Böylelikle araştırma iki tarafın da eşit bir güçle, gönüllülükle ve pazarlılıkla katıldıkları “ortak bir yatırım”a dönüşür (Cole, 1991, s. 193).

Hikâyesini söyleyenler araştırılan konu ile ilgili olarak hiçbir şekilde başlarına gelen şeyleri açıklamak ve açığa vurmak zorunda değildirler. Hikâyeleri birkaç olay, birkaç ilişki ya da sosyal durum içerebilir. Genel eğilim olarak, hikâyeyi söyleyenler kendilerince önemli ve değerli buldukları ve hayatlarını önemli ölçüde etkileyen olaylar üzerinde odaklaşırlar. Hikâyeyi dinleyen görüşmeci gerekli gördüğü yerlerde daha zengin bilgi almak ya da daha açıklayıcı olması için herhangi bir zamanda soru sorabilir. Fakat eğer yapılabılırsa en doğal olanı hikâyenin doğal akışına hiç müdahale etmemektir.

Elde edilen bilgilerin yorumlanmasında, araştırmacının sorumluluğu katılımcı ile paylaşması, araştırmanın güvenilirliği ve bütünlüğü açısından önemlidir. Y.Ö.A. yorumlamaların olduğu bir “forum”dur. Burada önemli noktalar konuşulur, açığa çıkarılır, düzeltilir, yorumlar teyit edilir, tekrardan doğrulanır ve böylece güvenilirliği sağlanır. Araştırılan kişinin (katılımcının) araştırma boyunca yazılan ve kaydedilen materyallere mutlaka erişebilmesi sağlanmalıdır (Cole, 1991). Sürekli tekrar edilen bu yöntemle katılımcıya başlangıçtaki yorumlarını, izlenimlerini ve yansıtmaalarını yeniden gözden geçirmesi için fırsat verilmiş olur. Böylelikle yanlış anlaşılan, yanlış yorumlanan ve anlatılanların düzeltilmesi sağlanmış olur. Aynı zamanda araştırmacı ve katılımcı birlikte ilerlerken, yaşam olaylarını yorumlarken aslında hikâyeyi yeniden oluşturmaktadırlar (co-construction) (Biott, Moos, Moller, 2001).

Toplanan bilgi ve verilerin üstünde daha sonrada çalışılır, yorumlar yapılır ve belli paradigmalardan ve kuramsal yaklaşımlardan da yola çıkılarak sistematik olarak değerlendirilir (Dollard, 1935). Yaşam öyküsü alanında en eski ve en kapsamlı kitabı yazan Dollard (1935) bu yöntemi belli bir temele dayandırmaya ve formüle etmeye çalışmıştır. Dollard yaşam öyküsü ile ilgili olarak bazı kritik sorunlara dikkati çekmiştir. Bunlara çok dikkat edilmelidir;

a) *Yaşam öyküsü kültürel bir olaydır.* İnsan varlığının yaşadığı toplumun gelenek ve beklentilerini nasıl yerine getiriyor ve ait olduğu gruba nasıl katılıyor?

b) *Kültürün uzun süreli etkisi:* Kişilik problemleri, kültür ve kişiliğin bir kombinasyonu ışığında ele alınmalıdır.

c) *Bilim ve yaşam öyküsü*: Yaşam öyküsü bilimsel araştırma yöntemleri içinde yer alır. Objektif ve tarafsız veriler sunmak zorundadır. Her ne kadar yaşam öyküsü araştırmasının doğasından dolayı, bu bazen zor olsa da, bilimselliğe ve tarafsızlığa her zaman önem verilir.

d) *Yaşam öyküsünün kimin için yazıldığı*: Yaşam öyküsünün yazılış amacı eğitim, politika, tarih, edebiyat ya da psikoloji olabilir. Bu alanlardaki aktör yada kahramanlara ait olabilir.

Bu sorunları belirledikten sonra Dollard, (1935) yaşam öyküsü metodolojisinin geliştirilmesi gerektiğini savunmuş ve yeterli ve yetkin bir yaşam öyküsü araştırması için 7 kriter belirlemiştir. Bunlar içerisinde uygun görülmediği ya da uygulanamadığı zamanlarda bir ya da iki ölçütün göz ardı edilmesinde sakınca yoktur. Fakat hiçbir ölçüt de tek başına belirleyici bir araç olarak kullanılmamalıdır. Belirlenen bu ölçütlerin evrensel geçerlilikleri vardır ve bu ölçütler farklı kültürlerden gelen bireylerin yaşam öykülerinin analizinde de kullanılabilir.

1) Katılımcı (araştırılan kişi) içinde bulunduğu kültür içinde bir örnek olarak görülmelidir. Bireyler bir kültür içinde büyür ve diğer insanlarla etkileşimde bulunurlar. Çevrenin geleneksel ve tarihsel karakteri bireyi derinden etkiler. Örneğin; ne çeşit kıyafetlerin giyildiği, kullanılan dil, dinsel yapı ve ritüeller, eşlerden beklentiler, hukuk kuralları, sosyal normlar vs. Toplum kendi başına “yaşayan” ve sürekli değişen ve kültürel değerleri bir kuşaktan diğer kuşağa aktaran (intergenerational transmisson) bir kurumdur.

2) Tanımlanan olaylar ve hareketler sosyal olarak toplumla ilgili olmalıdır.

3) Kültürün aktarılmasında ailenin temel rolü kabullenilmelidir. Aile kültürün temellerini çocuğa aktaran sosyal bir kurumdur. Aile daha çocuk doğmadan oluşmuş bir kurumdur. Yaşam öyküsü araştırmalarında kullanılan materyaller çoğunlukla aile içinde ve ailelerden toplanmıştır. Bazı önemli konular; çocuk yetiştirme teknikleri, verilen sözün tutulması, aile yoksunluğu, aile içi şiddet, geniş aile üyeleri, bağlanma problemleri, bağımlılık, bağımsızlık beklentileri, kadınlara verilen eşit roller, patriark yapı vs sayılan bu faktörler bireylerin karakter gelişiminde ve büyümelerinde çok önemli etkiye sahiptir.

4) Organik yaşantıların sosyal yaşantıya dönüştürülmesi gösterilmelidir. Bireyin organik yaşantısı sosyal yaşantısına nasıl geçmiş ve organize olmuştur? Kolayca tanımlanabilen ve kaynağına ulaşılabilen biyolojik materyalin sosyal tutumlara yansması görülmelidir. Ayrıca grup baskısı altında bu organik eğilimin bireyin karakterine nasıl etki ettiği sorulmalıdır. Çevrenin manipüle etme ve değiştirme etkisi de göz önünde bulundurulmalıdır.

5) Çocukluktan başlayıp yetişkinlik boyunca devam eden tecrübelerin niteliği önemlidir. Bireylerin yaşantıları tek bir bağlantı ve devam eden bir “bütündür” (gestalt). Bu yüzden bir olay ya da tecrübe diğerinden bağımsız değildir. Bu bağlam da karakterin belirlenmesinde bazı tecrübelerin

daha önemli olduğu ve yine bazılarının da karakter şekillenmesinde merkezi rol oynadıkları bilinmektedir.

6) Sosyal durum (social situation) dikkatli ve devamlı olarak önemli bir faktör olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Erken çocukluk döneminde süreklilik arz eden durum “situation” aile ve onun temsil ettiği belli fırsatlar ve beklentilerdir. Bahsedilen herhangi spesifik bir sosyal ortam ya da durum dikkatli bir şekilde hikâyeyi söyleyen insanın algısından bağımsız olarak tespit edilmelidir. Hikâyeyi dinleyen eldeki durumu iki kısma ayırmalıdır. Birincisi hikâyeyi söyleyen ve diğeri de o kültürdeki ortalama resim olmalıdır.

7) Yaşam öyküsü materyalinin kendisi kavramlaştırılmalı ve organize edilmelidir. Hikâyeyi söyleyenler bize anlattıklarının kuramsal bir alt yapısını sunmadığı için, hikâyeye kendi başına çok fazla bir şey ifade etmez ve anlamı olmaz. Bu nedenle yaşam öyküsü araştırmacıları verilerin toplanması, kavramsallaştırılması ve analizinde aktif rol oynar. Araştırmacı parçaları birleştirerek yalın ve bilimsel bir şekilde iletişimi kolaylaştırır. Araştırmacı materyalini paragraf paragraf bazen de cümle cümle ele alarak belirlediği kuram ışığında verilerini sistematik bir şekilde analiz eder. Açık uçlu sorular sorma ve görüşmeye müdahale etmeme, çok fazla bilginin ve hikayenin toplanmasına yol açmaktadır. Ayrıca toplanan materyalin fazlalığı içerik analizini zorlaştırabilir ve herhangi bir noktaya odaklaşmayı zorlaştırabilmektedir. Tüm bu sorunların üstesinden gelebilmek için McAdams(1995) yarı-yapılandırılmış görüşme formatını geliştirmiştir.

McAdams (1995) tüm insan yaşamını bir bütün olarak üç bölüme ayırmıştır; çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik. Her dönemin yüksek anları (high points), düşük anları (low points), mücadeleleri (challenges) ve memnuniyetleri (satisfaction) vardır. Her bölümün tamamlanabilmesi için 30 dakikaya ihtiyaç vardır. Eğer hikâyeyi söyleyen 30 dakikayı geçerse, hemen orada durdurulmalı ve bir sonraki bölüme geçilmelidir. Bunun tersi de doğrudur, eğer hikâyeyi söyleyen 10 dakikadan az konuşursa, araştırmacı soru sorar ve konuşmayı kolaylaştırır ve konuşmaya motive ederek daha zengin materyal toplamaya çalışır. McAdams (1995)’in tanımladığı format aşağıdaki gibidir.

- 1) Yaşam Dönemleri: çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik. (yaşlılığı da biz ekleyebiliriz)
- 2) Kritik Olaylar: özel olaylar ya da spesifik episodlar. Bunlar;
 - a) Peak experiences (en üst ya da en zengin tecrübe). Hikâyeyi anlatanın yaşadığı, aşırı pozitif duygular, heyecan, mutluluk, iç huzur ve alışkanlık gibi durumlarda yaşadığı özel anlar ya da durumlardır.
 - b) Nadir experiences: Bireyin kendini zayıf, çaresiz, suçlu, yetersiz, depressive ve mutsuz olarak algıladığı durumlardır.
 - c) Değişim anları: (turning points). Çok özel ve köklü bir değişime yol açabilecek bireyin ruhsal yapısında ve fiziksel yaşantısında köklü değişime yol açan olaylardır.
 - d) Hatırlanan en eski hatıra: (the earliest memory). Hikâyeci geçmişini düşünerek berrak

ve canlı bir hatırasını anlatır ve bunu anlamlandırır. e) Önemli çocukluk dönemi manzarası: hatırlanan fiziksel ortam. f) Önemli ergenlik dönemi manzarası:

3) Hayat Mücadelesi (Life Challenge): Bireyin karşılaştığı en büyük ve en yaygın güçlük ve zorluklar ve bireyin bunlarla nasıl yüzleştiği ve nasıl mücadele ettiği.

4) Yaşam Öyküsüne Etki Eden Olaylar: Bireyin kendisinin tanımladığı ve onun hayatına en büyük etkiyi yapan kişi, grup ya da organizasyonlar. Bunlar olumlu ya da olumsuz olabilirler.

5) Diğer Hikâyeler ve Yaşam Öyküsü: Diğer kültürel ve çocukluk dönemi hikâyelerinin bireyin hayatını nasıl etkilediği. Örneğin; hangi TV, film ya da programların seyredildiği?. Hangi kitap, magazine ve hikâyelerin okunduğu-okutulduğu.

6) Alternatif Gelecek: hikâyeyi söyleyenden birisi pozitif birisi de negatif olmak üzere, kendileri için iki yaşam şekli düşlemesi istenir.

7) Bireysel İdeoloji: Bireyin yaşamına yön veren ve kendini adadığı temel inançlar, değerler, tinsellik (spirituality) ve yaşamın anlamı gibi değerlerdir. Örneğin bu bağlamda aşağıdaki konular araştırılabilir; a) Dinsel ve spirtual boyut, bu dinsel ve spirtual olayların zaman içinde nasıl değiştiği, b) Bireyin politik ve sosyal meselelere nasıl yaklaştığı, c) İnsan yaşamında önem verdiği en önemli değer(ler) nelerdir?, d) Başka hangi inanç, kaygı ve felsefelerin var olduğu.

8) Yaşam Konusu-Teması: Tüm bir hikâye boyunca devam eden tekrarlanan mesaj, konu ya da fikir var mı?. Araştırmacı eğer gerek görürse görüşmenin sonunda hikâyeciye “Senin hikâyenin temel hatları nelerdir ya da ana teması nedir?” diye de sorabilir.

9) “Senin hikâyeni anlamak için başka neyi ya da neleri bilmem gerekir?”

10) Teşekkür ve kapanış: Görüşmeci iyi bir izlenim verilerek ayrılmalıdır. Eğer gerekli görülürse ve çok özel bilgilere ulaşılabileceğine inanılıyorsa bir daha görüşme yapılabilir.

Sonuç

Yaşam öyküsü araştırması ülkemizde pek tanınmayan bir yöntem olmakla birlikte yabancı literatürde eğitim araştırmalarında, psikolojik araştırmalarda, sosyolojide, antropolojide ve otobiyografi çalışmalarında sıkça kullanılmıştır. Bu yöntem özellikle nitel araştırmayı tercih eden araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Yaşam öyküsü metodu bireyi kendi tarihsel süreci içerisinde gelişimsel olarak ele alır. Bireyin tüm yaşantıları onun zenginliğinin bir parçasıdır. Bu bağlamda bireyin ilk elden yaşanmış tecrübeleri önem kazanır. Birey içinde yaşadığı çevre ile aktif bir biçimde iletişim halindedir, ondan hem etkilenir ve hem de onu etkiler. Tarihsel, kültürel ve yerel etki kaynakları bireyin gelişimini etkiler. Yine bu etkilerin araştırılmasında bireyin yaşam öyküsüne başvurulabilir. Tüm bu yararlarından dolayı yaşam öyküsü araştırması tüm soysal ve insan bilimlerinde etkili bir şekilde kullanılabilir bir yöntemdir.

Psikolojik danışmada yetişkin bireyi ve onun yaşantısına etki eden faktörleri anlamada yararlanılabilir. Eğitimde okulu, öğrenmeyi, öğrenciyi ve öğretmeni anlamada yararlanılabilir. Gelişim psikolojisinde, yetişkinlik ve yaşlılık yıllarını incelemede kullanılabilir. Edebiyatta otobiyografi yazılırken bireyin kendi anlattığı yaşam hikâyesinden faydalanabilir.

Kıscası bireyi, bireyin yaşantısına etki eden kaynakları, bireyin yaşadıklarına yüklediği öznel anlamları, bireyin kendi fenomenolojik alanına kendisinin bakışını anlamada, bireyin kendi kendisini değerlendirmede kullanılacak bir yöntemdir. Hikâyeyi anlatma bireyde bir rahatlama ve katarsis yaşamasına neden olur. Hikâyeyi dinleyen kendinden daha önce yaşanmış olayları dinlerken hem başka şeyler öğrenir hem de eğlenir. Tüm bu nedenlerle diyebiliriz ki yaşam öyküsü araştırması yapmak zevkli, öğretici, eğitici ve etkin bir yöntemdir.

Özellikle bu alanda çalışan akademisyenler bu yöntemi derslerine farklı şekillerde ilintilendirebilir ve kullanabilirler. Örneğin; gelişim psikolojisinde insanın yaşam evrelerini ve etki kaynaklarını incelerken, bireyin hayat hikayesini almak ve anlattırmak, onu daha iyi anlamamızı sağlar, aynı zamanda kendi hayat hikayesini söyleyen kişide, kendi hikayesini daha iyi anlayarak, yaşam öyküsünü gözden geçirme fırsatı bulur ve hayatını yeniden yapılandırır. Geçmiş yaşantılarını yorumlayabilme ve anlam verme fırsatı bulmuş olur. Buna benzer yöntemler öyküsel terapide sıklıkla kullanılmaktadır.

Yine benzer şekilde psikoloji derslerinde yaşlılık dönemi incelenirken, öğrenciler yaşlı büyük anne ve babalarıyla böyle bir görüşme yapabilirler. Bu onların birbirlerini daha iyi tanımalarını ve kaynaşmalarını sağlar. Yaşlılık sosyolojisi ve gerontoloji derslerinde bu döneme özgün sorunları ilk elden dinlemek ve anlamak için kullanılacak çok etkin bir yöntemdir.

Yakın tarih incelenirken de bu görüşme yöntemi önerilebilir. Çevredeki yaşlılarla görüşülebilir ve onların yakın geçmişe ait olaylarla ilgili yaşadıklarından, gördüklerinden ve duyduklarından yararlanılabilir. Edebiyat derslerinde otobiyografi ve biyografi yazımında da bu yöntem kullanılabilir.

Kaynaklar

- Atkinson, D. (2004). Research and empowerment: involving people with learning difficulties in oral and life history research. *Disability & Society*, 19(7), 691-702.
- Atkinson, D. (1998). *The life story interview*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Biott, C., Moos, L. ve Moller, J. (2001). Studying headteachers' professional lives: Getting the life history. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 45 (4), 395-410.
- Carlozzi, B., Harrist, R. S., Bulut, S. ve De Los Santos, J. (2000). Independence and inclusions: Individual differences across the lifespan. Paper presented at the 108th Annual Convention of the American Psychological Association (APA). 4-8 Ağustos, Washington, DC.

- Cole, A. L. (1991). Interviewing for life history: A process of ongoing negotiation. (Ed: I. F. Goodson ve M. M. Mangan) *Qualitative educational research studies: Methodologies in transition* (s.185-208). London, Ontario, Canada.
- Cole, A. L. (1994). *Doing life history research. In theory and in practice*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. 4-8 Nisan, New Orleans. ED 371 005
- Devault, A., Milcent, M. P., Ovellet, F., Lavrin, I., Javran, M. ve Lacharite, C. (2008). Life stories of young fathers in contexts of vulnerability. *Fathering*, 6(3), 226-248.
- Dollard, J. (1935). *Criteria for the life history. With analysis of six notable documents*. Yale University Press. New Haven.
- Etherington, K. (2006). Understanding drug misuse and changing identities: A life story approach. *Drugs, Education, Prevention and Policy*, 13(3), 233-45.
- Fisher, L.R. (1983). Sociology and life history: Methodological incongruence? *International Journal of Oral History*, 4, 29-40.
- Frank, G. ve Vanderburgh R. M. (1986) Cross-cultural use of life history methods in gerontology. In: (Ed: C. L. Fry ve J. Keith) *New Methods for Old-Age Research*. New York, Berglin and Garvey (s.185-212).
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self identity*. Cambridge: Polity Press.
- Goodson, I. F. (1988). *The Making of Curriculum: Collected Essays*. London: Falmer
- Goodson, I. F. ve Walker, R. (1990). *Biography, identity and schooling: Episodes in educational research*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Goodson, I. (1995). The story so far: personal knowledge and the political, In (Ed: T. Tiller, A. Sparkes, S. Karhus ve F. D. Neass) *Reflections on Educational Research: The qualitative challenge*. Bergen: Caspar.
- Goodson, I. (1997). The life and work of teachers. Chapter 4. In (Ed: B. J. Biddle ve ark.) *International handbook of teachers and teaching*, s.135-152. Kulwer Publishers; Printed in Netherlands.
- Hammersley, M. ve Atkinson, P. C. (1995). *Ethnography: Principles in Practice*. 2nd Ed. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Harrist, R. S., Carlozzi, B., De Los Santos, J. ve Bulut, S. (2000). *An inquiry into identity development via life history narratives*. Poster presented at the 108th Annual Convention of the American Psychological Association (APA). 4-8 Ağustos, Washington, DC.
- Kakuru, D. M. ve Paradza, G. G. (2007). Reflections on the use of the life history method in researching rural African women: field experiences from Uganda and Zimbabwe. *Gender & Development*, 15 (2), 287-297.
- Maggs, C. (1985). *Nursing history: The state of the art*. London, Croom Helm.
- McAdams, D. P. (1985). *Power, intimacy, and the life story: Personological inquiries into identity*. New York: Guilford Pres.
- McAdams, P. D. (1995). *The life story interview*. Northwestern University Press.
- Norquay, N. (1990). Life history research: memory, schooling and social difference. *Cambridge Journal of Education*, 20, 291-301.
- Plummer, K. (2001). *Documents of Life: An invitation to a critical humanism*. London, Sage.
- Thorne, A. ve Nam, V. (2007). The life story as a community project. *Human Development*, 50, 119-123.
- Vajda, J. (2007). Two survivor cases: Therapeutic effect as side product of the biographical narrative interview. *Journal of Social Work Practice*, 21(1), 89-102.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Pres.
- Yang L. (2008). The life stories of motherhood among divorced women in Taiwan. *Journal of Nursing Research*, 6(3), 220-229.

Extended English Abstract

Definition

In the literature, Life History (LH) and Life Story are interchangeably used. Dollard (1935) defined LH “as a deliberate attempt to define the growth of a person in a cultural milieu and to make theoretical sense of it.” It is a common method in many fields. It plays a key role in the teaching and research of sociology, psychology, anthropology, psychiatry and education. Additionally, Hammersley ve Atkinson (1995) suggested that “life history interview is one of the central research methods employed by ethnographers.” They defined life history as “the elicitation of structured autobiographies”

History

Historically speaking, life history tradition started with the early work of psychoanalysis. Freud proposed catharsis as a new way of treatment, through which individuals find relief by talking about their deepest secrets freely. Following him, Adler, Jung and others developed their own way of knowing the individuals. However, life histories remained essential elements in the skeleton of their theories. The first life histories took in the form of autobiographies of American Indian chiefs, conducted by anthropologists. During the 1920's and 1930's life histories were very fashionable among anthropologists and many authobyograifes were published. Since then LH has been used primarily by sociologists. However, as the Chicago Sociology School gained more power in the social science arena, they ignored the life histories as a way of data collection (Goodson and Walker, 1990). This was due to the increasing advocacy of statistical methods among many sociologists. However, again in the 1970's life history research become a useful approach? Especially in England LH as applied educational research has been utilized widely.

Advantages of Life History Research

Life history data is especially useful in sociological analysis because the narratives are concrete, contain detailed information, can trace connection between life events, and give access to the interpretations of the individuals who are involved in particular events (Fischer, 1983). Goodson and Walker (1990) raised a concern. They argued that educational researcher and other social scientists tried hard to be objective in their studies which led to impersonal relationship between the researcher and the researched. This eventually creates ethical problems as well as alienation of the research subjects. Life history inquiry provides an atmosphere that gives equal roles and actions in understanding other human beings. LH gives an opportunity for the subject to be “here and now” and to think back and reflect. One of the major strengths of the life history method is that it provides a voice from a culture and situation that cannot be known by ordinary people. In their article Goodson and Walker argued that “*the people who sing the songs are more important than the songs themselves*” and “*there is no other way to understand the songs without knowing about the life of the singer*”. By creating this analogy, they suggest that researched subjects (teacher's life stores and their lived experiences) deserve more attention than other surrounding detailed information. Goodsoon (1988) made a point that neither teacher nor students are passive receivers of teaching-learning process. Hence curriculum history must encompass the manner the curriculum is taught and learned. The life history provides one method of investigation of that process. He argued that LH should be used in the study of schooling. Biography is used in history and literature as a scientific tool defining historical and literary movements and personalities. Hence, LH research might include both biographical and autobiographical materials as well as grade reports, yearbooks, photo albums, surveniours, and resumes.

LH researchers either investigate an individual's past and present experiences and future aspirations, or they focus on any specific event or period of time. Psychologists who are interested in life-span development usually follow the former and educational researcher exploring a given event or practice uses the latter. Life history can be a very broad and longitudinal attempt to understand the life-span development and it takes more than one interview or a time and event specific short interview.

In order to understand human lives, social scientist must collect many different stories so that they can begin to understand the processes people used to make sense of their lives. Thus, stories are collected from normal adults and significant commonalties and differences are defined. Usually the research starts with phenomenological questions such as, 'what is the meaning of being in a particular person in a given time and place?' For example, what is it like to be alone, what does it mean to be a woman, or what is it like to be researched? "Who we are?" "How do we become who we are?" Questions may address identity, existence or practice and might be approached from different angles and research orientations (Harrist, Carlozzi, De Los Santos ve Bulut, 2000).

Limitations

The storytellers do not have to reveal everything that happened to them concerning the subject mater. Storytellers concentrate on the events that they believe are important and significant for them and those that affected their life in a significant manner. The story taker may ask questions for elaboration and clarification at any time during the interview; however, it is better not to interrupt the flow of the story. If it is really necessary, then it is appropriate. The gathered data must then be worked on, interpreted and mastered from some systematic viewpoint and framework (Dollard, 1935).

Conclusions

Life history search is a new approach in social and human sciences. It has a wide range of application area. It can be employed in psychological, educational, sociological, anthropological and autobiographical inquiries. It may be an valuable tool in order to comprehend school, school life, a student's or a teacher's life in school and the meaning in their life, and any particular lived-experiences in their life.

It is also important to note that this approach makes the storytelling process very enjoyable for teller as well as listener. Children and adolescents can conduct life history interviews for classroom assignments with important figures in society or with their elderly relatives. It seems that this method can also be effectively used in psychological counseling and educational purposes. Academicians can benefit from this method in their teaching practices.